

საპოლიტიკო, სამეცნიერო და სალიბერალურ ნახატოვანი გაზეთი გამოდის ყოველ კვირა დღეს

№ 46

ნოემბერი 3 1896 წ.

№ 46

შინაარსი: კეთილი განზრახვა ა. ყუბისთაველისა — კვირიდან კვირამდე მაზაკვალისა. — სხვა-და-სხვა ამბავი. — უცხოეთის ქრონიკა XX-სი. — *., დეკლი ი. ველოშვილისა. — ნეკროლოგი ნ. ტ. დადიანისა. — თვლი-მეცემო აღფარში. — კვალის კარგისონ-დნციფში. — ზნა სნაპტიმოდან, დეკლი პუკიანისა. — უცხოელიდან: სოფელი და სსსოფლო სოფლი გერმანიაში (შემდეგი) სა-ზღვარგარეთელისა. — ისბადური ზღაპარი (შემდეგი) — შეცდომის განსწორება და განცხადებანი.

№ X „ჯეჯილისა“ გამოვიდა და დაფურცდა ხელის მოამწერლებს.

კარგო საამაღმყოფო ავგულებათრიითურთ
მეიშ. ს. ვ. თოფურისი, მ. ჭუბინაშვი.

საეკლესიოში დგას ორმოცი საწოლი ხი-
რურგიულ, გინეკოლოგიურ, შინაგან სენით და
თვალბით ავთმყოფათთვის. გადამდები სე-
ნით ავთმყოფნი არ მიიღებანი. მოსიაჩულებ ავთ-
მყოფნი მიიღებანი ყოველ დღე 11 საათიდან შუა-
დღის 3 საათამდე.

შინაგან და ნერვებით ავთმყოფებს მიიღებს:
ქ. ს. გ. თოფურისი,

ხირურგიული, შარდით და ათამანგით ქ. ფ. ჯ.
გურსაძე.

ლექაქურ ავთმყოფთ და საბებიოს — ჭაბი —
ქეში, მ. ფ. კაცანი.

თვალბით ავთმყოფებს — ექიმი ი. გ. ჯანაშვილი.
ამულატორისთან არის ქიმიური და ბაქტერიო-
ლოგიური კაბინეტი. იქვე შეიძლება წამლობა ელექ-
ტრონული ძალით და მასაჟით.

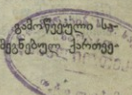
საეკლესიოთა დირექტორი ს. გ. თოფურისი.

წარსული ექსი წლის „ჯეჯილი“ (36 წიგ-
ნი) დაეთმოა სახალხო და სკოლის ბიბლიოთეკებს
8 მან. (1890, 91 და 92 წწ. „ჯეჯილი“ უკვე მო-
წონებული და ნება დართულია კავკასიის ოლქის სა-
მოსწავლო ჩრევისაგან სკოლის ბიბლიოთეკებისათვის).

კეთილი განზრახვა.

3 ისაც ჩვენი ლიტერატურის ზრდა განვითარე-
ბისათვის თვალ-უწირო უდევნებია, ვინც ჩვენი
გონებრივი განვითარების რესტორის სვე-ბედს
ასე თუ ისე მაინც ჩაფიქრებია, იგი უთუოთ იმ
სამწუხარო გარემოებას აღნიშნავდა, რომ ქართველი
კაცის აზრი და გონება, მოკლებული სამშობლო
წინადაგვე წერტონა-ვარჯიშობას, ვიწრო შემოღარ-
გულ კალაპოტში მოთავსებული.

ეს დროთა ვითარების გამო გამოწვეული სა-
მწუხარო მოვლენა თითოეულ შეგნებულ ქართველს

ლისათვის თვალსაზრისად და, აი, კიდევაც ეს ვახლავთ მიზეზი, რომ ამ უკანასკნელ ხანში ზოგიერთმა ხალხის გულ-შემატყვიარმა პირებმა განიზრახეს ამ გვარის განდების გამათახსრებელი და დამახლოვნებელი სენი ხალხისათვის თავიდან მოეშორებიათ, და მით ქართველი კაცის განდების განვითარების საქმე სწორ და ნამდვილ გზაზე დაიყენებიათ.

სამწუხარო და საცალალო ისაა, რომ ეს „ზოგიერთი ხალხის გულ-შემატყვიარი პირები“ ჩვენში ფარნით საძებნელია, მაშინ, როდესაც უმაღლესათ კურსს დამთავრებულნი ქართველებს არა ერთი და ორი მოგვრებენ. სად არიან უკანასკნელნი, რას აკეთებენ, ემსახურებიან თვის აღმზრდელ ქვეყანას იმ რაგათ და იმ წესზე, როგორც დღევანდელი ცხარების ვითარება მოითხოვს? ამ კითხვების ასე, თუ ისე ასხნა — გამოძიებაში არ შეედივარ და ვე არც ჩემი წერილის მიზანს შეეხება; ამ კითხვების გადაწყვეტა თუ-ტ გულწრფელი და მართლმსაჯულების მექონე მკითხველთათვის მიმინდვია. მე მხოლოდ ამ აღენიშნავ იმ სამწუხარო გარემოებას, რომ მეცხრამეტე საუკუნის მიწურულში ქართველს სამშობლო ენაზე განვითარება, ტყუა-განების ვარჯიშობა არ ეხერხება; ქართველი მართა ქართული ენის საშუალებით შორის ვერ წავა, იგი თანამედროვე ცხოვრების განვითარებას კულ-კულში ვერ დევს, უფოთ უკან ჩამორჩება.

ღაბს, სამწუხაროა ეს გარემოება და მით უფრო მაშინ, როდესაც მოეპოვება არა ერთი და ორი უმაღლესათ კურსს-დამთავრებულნი, რომლებიც მოღვაწეების სახელით იმართლებიან.

ღაბს, სამწუხაროა, მკითხველო, ეს გარემოება, ამას შენც გრძნობ, მეც და ბევრი კიდევ სხვა, მაგრამ ცხოვრება კი მაინც თავისას არ იშლის, იგი თვის უტყუარ სარბილზე მიდის უპიშვითი..

ავიღოთ, მაგალითისათვის, თუნდ ჩვენი საზოგადოების ის პირები, რომლებიც პრაქტიკული, თუ თეორიული მოღვაწეობით სწავლა-განვითარების საქმეს ემსახურებიან ჩვენში, ანუ უყვეთ ექთათ, უნდა ემსახურებოდნენ. ვინ არიან ამ ეკლიან აპარატზე თავდადებულნი მოღვაწენი, ვის გაუთბია ქართველი მოწაფის გული რომელიმე საგნის სამშობლო ენაზე შეთვისებით? ყველას, ვიპასუხებთ, მხოლოდ მათ კი არა, ვისაც უფრო მეტი მოეთხოვებათ, ვისაც უნივერსიტეტები დღემდარებიან და ის წარჩინებულ მიწიანთ, რომ საეაყო თუ საქალბოა გიმნაზიებში მასწავლებლობდნენ. ამ ვივატარანებს¹⁾ ჯერ-ჯერობით

ზბირიც კი არ ვაღებურენბიათ, მაგრამ ეს კიდევ/არაფერი, საქმე ისაა, რომ ამ დღე-გმირებს ქართველი საზოგადოება, ქართველების წიროელი და კანონიერი განზრახვანი კარაც საფრთხო სავნათ მიუჩნევიათ და, რაც ძალი და ღონე აქვთ, გაურბიან და გაურბიან.

მკითხველო, თუ ამ მოვლენისათვის ჯერ-ჯერობით ყოვალდება არ მიგეტიკევი, მიხედ მოხედვ და თვითონვე სამწუხაროთ შეამოწმებთ ჩემი სიტყვების ჭეშმარიტებას.

ყველაფერი ეს ასეა, მაგრამ ჩვენი საზოგადოების უმრავლესობა იმდენათ დაბრმავებულია, რომ ამ გმირ-ველაგებს დიდი პატივისცემით და თავაზიანობით იხსენიებს და, თუ შემთხვევამ და გარემოებამ ხელი შეუწყო, ისეთ ალავას წამოასკუბებს, რომ გინდა არ გინდა, საზოგადო მოღვაწე უნდა უძახო. რათათ? განციფრებთ კითხულობ. — პატიეკემული პირია, კარგი პედაგოგია, გინაზაში მასწავლებლათ იყო, თუ არისო და სხვადა სხვა, გესმის პასუხათ.

— „პირბეული პრეტენზია“, ღმერთმანი, გიმნაზიაში კარგ და პატიოსან პედაგოგათ როგორ ჩათვლიან ისეთ პირს, რომელსაც თავის თავი ვერ შეუენია!..

ყოველ ქვეყანაში სწავლა-განვითარების საქმეში პედაგოგებს უმთავრესი ადვილო, თუ უპირველესი არა, ჰქრიათ და, აი, სწორეთ, ამასათვის შეეხე ჩვენი ერის პესტალოკებს.

ღრაა, ჩემი ფიქრით, ყველა ჩვენი საზოგადოების პროფესიის პირმა თვლი ვახლოოს, დროა თითოეულმა ჩვენგანმა თავიანთი წელილო შეიტანოს იმ საზოგადო სალოარაში, რომელსაც ერის განდების განვითარების საქმეს ეძახიან; დროა თითოეულმა ქართველმა ის აზრი შეიგნოს და შეისისხლ-ზარკოს, რომ ყოველივე ერის წინმსღეულობის საქმე მქდართ არის დაკავშირებული ამავე ერის განვითარებ განვითარებასთან!

ამ უკანასკნელი აზრის მნიშვნელობა განჯაში მცხოვრებს ქართველებს კარგათ შეუენიათ და ამისათვის განზრახვა აქვთ დრო გამოშვებით ქართველ საზოგადოებას მიწოდან ადვილათ გასაგებთ სამეცნიერო ნათარგმანი წიგნები. ამ აზრს თანაუგრძნობს თითქმის მთელი განჯის და განჯის საღურს ქართოელობა, რომელც ენერგიულათ შეუღვა საქმის რეიანიათ მოწყობას. შედაგინეს პატარა წიგნ მთარგმნელებისა, რომელთაც სათარგმნი მასალა უკვე დაუთრგდათ. თითოეული ამ კთოლი განზრახვის თანამგრძნობელი ყოველ ოც რიცხვში (დროც კარგია) იხდის ოც შურჩე არა ნაკლებ. საქმე ისე კარგათაა მოწყობილი, რომ აპრილიდან საწვერო ფუ-

¹⁾ მე მსჯელობაში არა მუკას ის პირნი, რომელნიც უკანასკნელი ორი წლის განმავლობაში გამოსულან სამსწავლებლო აპარატზე.

ლები ნაღდათ იკრიბება, თარგმნები ზოგი მზათ არის და ზოგი უკვე მზადდება და სადაც არის სარედქცია კომისიას გადაეცემა განახილველათ.

ჩვენ ღრმად დარწმუნებული ვართ, რომ განჯის ქართველობა ყოველ გვარ ღონისძიებას იხმარს, რათა მათ მიერ განზრახული წიგნების გამოცემის საქმე რიგიან ნიადაგზე დააყენოს.

როგორც მოგვხსენებთ, ყოველგვარ კეთილ განზრახვას და თვით კეთილ საქმესაც ზევრი სხვადასხვა ხიფათი და დაბრკოლებანი ელობებინა ხოლმე წინ, და მასწავლებელმა, აქაც მოსალოდნელია, მაგრამ ყოველ შემთხვევაში სხვა რომ არა იყეს-რა, ყოველ წლიც 300—400 მანეთი მაინც დარჩებათ განჯელებს შეგროვილი, რომელსაც აქაური ქართველობა რომელსავე კეთილ საქმეს მოახმარებს, და ამის უნარი კი, თუ მკითხველო შერც დაეშინებები, განჯელებს ჰქონიათ და კიდევაც ექნებათ.

ა. უფლისთაველი.

კვირიდან კვირამდე.

ასულმა კვირამ მოგიტანა ფრიად შესანიშნავი განმარტება სენატისა განდევნულების შესახებ, რომელიც იყო დასტამბული გაზეთ „პრაზოვის კრამი“.

საქმე არა რაში ყოფილა. ერთი ოსი კოსტანტინე ხეთაგური ელადიკაევზის მახრის უფროსს გაუგზავნა, ანუ უკეთ თქვათ, თავის სამზობლო ქვეყნიდან განუძეგებია იმიტომ, რომ ის გარეულა იმ ოსების რიცხვში, რომელთაც საერთო თხოვნა გაუგზავნიათ ობერ-პრაკურატორს, ოსურა საქალებო სკოლის დახურვის გამო. ელადიკაევზის მახრის უფროსი თავის განჩინებაში ასე ამბობს: „კ. ხეთაგური გაგზავნილ იქნა ჩემ მიერ თავის ქვეყნიდან ელადიკაევში მცხოვრებ ოსების შეგულოიანებისა და წაქეზებისათვის, რომ იმათ უკანონო თხოვნა გავგზავნათ უშაძლესი მთავრობას წინაშე“.

კოსტანტინე ხეთაგურს ამ გადაწყვეტილებას გამო მოაუღლეს ხელი და გაგზავნეს თავის ქვეყნიდან. მაგრამ კ. ხეთაგურმა არ დადუმა ეს საქმე და მთავრად საჩივარი მმართველ სენატს ელადიკაევზის მახრის უფროსზე, უსამართლო მომქცარი, ის საჩივარი განიხილა სენატის პირველმა დეპარტამენტმა.

ამ საქმის გამო სენატის პირველმა დეპარტამენტმა გაასამართლა თვით კავკასიის მთავარ-მართველის განკარგულება, რომელიც მას გადაუცია თავის

კანცელარიის დირექტორის პირით ელადიკაევზის მახრის უფროსისათვის. როდესაც კ. ხეთაგურის საჩივრის გამო სენატმა ელადიკაევზის უფროს მოთხოვნა პასუხი, ანა იმართლა თავი მითი, რომ კ. ხეთაგურის განდევნის უფლება თვით მთავარ-მართველთა მოიხილა, ნ ავისტოს 1883 წელს მის მიერ განკარგულების ძალით, რომელიც მან 1,037 მოამწერა.

უქაზისამებრ მათის იმპერატორებითი დიდებულების მმართველმა სენატმა მოისმინა რა საჩივარი კ. ხეთაგურისა ელადიკაევზის მახრის უფროსზე, რომელსაც ეთომც აღნიშნული კ. ხეთაგური უსამართლო განძევის თავის სამზობლო ქვეყნიდან, დაადგინა: განკარგულება ელადიკაევზის, ანუ თერგის მახრის უფროსისა, როგორც უკანონო და მისდამი მინიჭებულ უფლებას აღმატებული მოქმედება, მოშლილ იქნას“.

შემდეგ სენატმა განიხილა რა განკარგულება მთავარ-პრეტელებისა, 1883 წელს მოხდენილი, რომლის ძალითაც მთავარ-მართველმა თავისი, პირად მანე რწმუნებული ხელწიფე იმპერატორის მიერ, უფლება გადასცა თავის ხელქვეითს და ასეთი წესი დღემდისაც მოქმედებს, ეს ყოველად შეუწყნარებელი უნდა იქმნეს უშაძლეს მთავრობისაგან შემდგე გარემოების გამოყო. კავკასიის მთავარ-მართველს, როგორც კავკასიის ჯარების მხედართ მთავარს და ატამანს კავკასიის ყაზახის ჯარისას იმდენი პირადი ნდობა კი აქვს უშაძლესი სახელმწიფო უფლებისაგან, რომ რაც პირად მას უფლება ეძლევა, ის არააც თუ სხვა მთავრობის დას, არამედ არც თვით მის თანაშემწეს არ გადაეცემა, როგორც ჩანს კავკასიის დაწესებულებათა 29 მუხლიდან.

შემდეგ სენატი განმარტებს, რომ თუ მთავარ-მართველს მინიჭებული აქვს უფლება კავკასიის დაწესებულებათა 26 მუხლის ძალით გადასახლოდ ადგილობრივი მცხოვრებე, — ეს მოხდება მაოლოთ იმ პირობით, რომ მან უნდა ასარულოს ის კანონიერი წესი დანაშაულის გადასახლებისა, რომელიც ნაჩვენებია ზემოთ მკაცრიანს მუხლში. ხოლო 26 მუხლი კავკასიის დაწესებულებათა, აი, რას ამბობს: ყველა ადგილობრივი მცხოვრებენი, რომელნიც მთავრობისაგან ვასაჩეებლათ აღნიშნული იქნებენ, ყველა კი არ უნდა განიძეოს, არამედ მხოლოთ ისინი, რომელთაც ჩაუდგენიათ ის დანაშაულები, რომელიც მანსწენებულია კავკასიის დაწესებულებათა 29 მუხლში.

ხოლო ზემოხსენებული მუხლი, აი, რას ამბობს: თუ რომელსავე კავკასიის კუთხეებში ვაპირებ დანაშაულებათა მთავრობისა და მის მოხელეთა წინააღმდეგ, ან თუ გამრყოლად მკვლელობა, ცარცვა

გლეჯა, საქონლის პარეა და კაზღების დაფარვა, — მაშინ მთავარ-მართებელს აქვს უფლება ადგილობრივი მუშენებური მცხოვრებნი, რაკი ნამდვილათ დარწმუნებდნა, რომ იგი შემომსხენებელი ბოროტების ჩამდენია, ვაგზავნოს კაცკასიის ერთი ქვეყნიდან მეორე ქვეყანაში, რომ აქიდან არსად ექნეს წასული-წამოს-ვლის უფლება დადებულ ვადამდის, ან სულ განაძევოს კაცკასიიდან იმ ალავს რუსეთისას, რომელსაც შინაგანი საქმეთა მინისტრი დაუნიშნავს საცხოვრებლათ; ორივე გვარი განკარგულება ისე არ მოხდება, რომ წინაღონ არ იყოს კაცკასიის მთავარ-მართებლის რჩევაში განხილულ და დამტკიცებულ.

ამის გამო სენატმა, განიხილა რა კაცკასიის მთავარ-მართებლის განკარგულება, მისი დირექტორის მიერ ავგისტოს 6 1888 წელს მიწერილი თვრგის მხრის უფროსისადმი, დაადგინა: მოიშალოს ამიერი-დან ასეთი განკარგულება, რადგან ეს აღემატება მთავარ-მართებლისადმი მინიჭებულ უფლებას და ამაზე უნდა გავგზავნოს კაცკასიის ჯარების მხედართ-მთავარს საკუთარი უქაზი.

ასეთი განკარგულება სენატისა დიდ ნუეგვს აძლევს ყოველ ქვეშევრდომს იმისას, რომ ვინცო-ბაა რაიმე უსამართლობა დაატყდა კერძო პირს თავზე, თუნდ უმალღესი მთავრობისგანაც, ბოლოს სამართლიანობა საქმისა მიიწე თავისას ვიგინას, მხოლოთ უსამართლოთ გაუბედურებული არ უნდა მიეცეს სასაწარკვეთილებას და ყოველთვის მხენთ უნდა იძიოს უმალღეს მთავრობისა და დაწესებულ-ლებათა კალთას ქვეშ მთავრებლობა და სიმართლის აღდგენა.

წარსულ კვრას დავესწარი ქალაქის სხდომაზე, ერთი შესანიშნავი ცელილება მეცა თვალში. იქ, სადაც თვით ქალაქის გამგეობა სხდება ხოლმე, სკამები და ცალიწერებული იყო. თავის ადგილს აღარც ქალაქის თავი იჯდა, აღარც ზოგიერთი წევრები. როგორც ახლათ არჩეულთ ქალაქის თავი, ისე მისი ახალი წევრები თითქოს ჭირიანსავით აღარ ეკარებოიან ქალაქის გამგეობას. ჩანს, რომ იმათ გული გულის ალავს არა აქეთ. რაღაც ხატზე გადაცემული შეიქნა დღევანდელი თფილის ქალაქის გამგეობა. მას კარგი ბოლო არ უნდა ჰქონდეს, როგორც მისსა და მგზობლის შეუთვისებელს.

მას აქეთ, რაც და გამგეობამ თავის მოუფიქრებელი წინამძღობელის მეთაურებით წარსულ არჩევნებში ქართული ხმოსნები შემოირიგა, თითონვე მიუსაჯა უნაყოფიერობის სასჯელი თავის თავს. ეს ოთხი წელიწადი მართლაც რომ საკვირველი უნაყოფო და უმაქნისობის დროა, თბილისის ქალაქის გამგეობაში. არც ერთი საქმე ისეთი არ გა-

მოწყენულა, რომ ქალაქის ცხოვრების მატარებში აღნიშნულიყო კეთილმდგომარეობის მომასწავებლათ. ქალაქის გამგეობა ამ გასულ ოთხ წელიწადს მუდამ ენარბის ძელი შეცდომების გამოსწორებას, მაგრამ ვერა გაუწყვიარა; სულ უფრო და უფრო ეველებ უმაქნისობისა და არარაობის ფლატეში. დროა ქალაქის გამგეობა და ქალაქის ხმოსნები, ახლანდელი ქალაქის მეთაურები ჩაუფიქრდენ თავის წარსულ შეცდომებს და მომავალ არჩევანებში ისე არ გაამწყვილონ საქმე, რომ სულ გარიყული არ დარჩენ. დროა ახლაც შეინანონ თავისი წარსული შეცდომები და მგზობლებს გულახდით შეუთვიდენ.

გასულ კვირაში სხვათაშორის ერთი შესანიშნავი საკითხი იყო განხილული ქალაქის სხდომაზე. კაცკასიის სამოსწელო ოლქის უფროსს გამოუგზავნია ქალაქი ქალაქის გამგეობისათვის შემდეგი შინაარსისა:

მთავრობის გადაწყვეტილებით თბილისში უნდა დაარსდეს საშულო სატეხნიკო და სამეურნეო სკოლა. ამისთვის კარგი იქნება, რომ თბილისის საბჭო და მისი გამგეობა გადაწყვეტდეს, რაც უნივერსიტეტის გახსნისათვის ფულია გადადებული, ამ სკოლას გადმოსცენ და, ამას გარდა ქალაქს რომ სახელოსნო სასწავლებელი აქვს, იმის მაგიერათ ერთი დამალი ხარისხის ტეხნიკური სკოლა გაგვადებოინ და, რაც ფული სახელოსნო სკოლისთვის იხარჯება, წლიურათ ჩვენ გადმოგვეცნო.

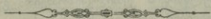
უნდა შევინშნათ, რომ ქალაქის სახელოსნო სკოლა თავისი საკუთარი პროგრამით არის გახსნილი, საცა რუსულათ, ქართულათ და სომხურათ თანაბრათ ასწავლიან, მაშინ როდესაც მომავალს პირველ დაწყებით ტეხნიკურ სკოლას მიუცილებლათ თავის ახალი შედგენილი პროგრამა ექნება, საცა მენებური ენების სწავლება არ იქნებათ გადაწყვირებული. ამის გამო ქალაქის საბჭომ ასე გადაწყვიტა: რადან ქალაქ თბილისში სახელოსნო სკოლა არის გახსნილი და ამასთანავე პირველ დაწყებითი რკინის გზის სატეხნიკო სკოლაც, ამისთვის ახალი პირველ დაწყებითი სატეხნიკო სკოლის გახსნა ქალაქის სახელოსნო სკოლის მაგიერათ უნაჯოა იქნება.

ჩვენ კაცკასიის მზრუნველისაგან ქალაქის სამქოსლადმი გავგზავნილ ქალაქში რაღაც არა დროისა და ერის მოთხოვნების შესაფერ მისწრაფებას ეხედეთ. ან სამინისტროს რაში დაჭირდა ქალაქის შემწეობა, ახალი სატეხნიკო სკოლის გახსნისათვის. ის არ ეგზობინება, რომ ქალაქმა, აწარმოვოს თავის საშუალებით თავისი სახელოსნო სკოლა, ხოლო სამეურნეო სამინისტრომ გახსნას თავის მხრით სატეხნიკო სკოლაც და ქალა-

ქი, რასაკვირველია, შემღობისდაღვარათ თავის შემწეობას არ მოაკლებს, გინდ საქარო საქალაქო ადგილების დათმობით, გინდ ფულით.

ამას გარდა საშუალო პროგრამის სატენნიკო სკოლა რა უნივერსიტეტის მაგიერია. ქალაქმა და მისმა საბჭომ 1880 წლებში განიზრახა და კიდევ გადაწყვიტა, უკეთეს უმაღლესი მთავრობა ინებებს კავკასიაში უნივერსიტეტის გახსნას, ქალაქი თბილისი შეიწირავს ას დენეტინას საქალაქო მიწას და ორმოცდაათი-ათას მანეთს, რომელიც დღესაც გადაღებულია მისთვის. ახლა კავკასიის სამოსწავლო ოლქის მზრუნველი უჩრჩევს ქალაქის გამგეობას და მის საბჭოს: რადგან გადაწყვეტილია სამინისტროსაგან ქ. თბილისში საშუალო პროგრამის სატენნიკო სკოლის გაღება, მოდი, თქვენც ეგ საუნივერსიტეტო ფული და ასი დენეტინა საქალაქო მიწა ამ სკოლას გადაეცითო. აი, ამას ჰქვია: „პური გთხოვე და ლოდო მომაწოდებო“.

მხაკეკლი.

სხვა-და-სხვა ამბავი.

ქვენი დიდი თეატრი დამთარდა. „ამშენებელი კომისიაში“ ჩაბარა უკვე შერობა. გუშინ, შაბათს შუადღის 2 საათზე აკურთხეს და ხალხი მრავალი დაესწრო. ამაღამ 8 საათზე იქნება პირველი წარმოდგენა, რომელზედაც მხოლოდ მიპატრუებულ საზოგადოება დაესწრება.

ამ ცოტა ხანში გამოიკემა ახალი ხუთ მანეთიანი.

ჩვენი ლიტერატურის მოყვარული ე. ლ. ევლიჩკო, რომელიც ხშირათ თარგმნის აკაკი წერეთლის და ილ. ჭავჭავაძის ლექსებს, როგორც გაზეთებში გვეკნობებენ, დაუმტკიცებიათ გაზეთ „კავკასის“ რედაქტორათ და იანგრიდან შეუდგება თავის საქმეს.

თბილისის სათავად-ანაურო ბანკს გადაწყვეტილი აქვს ორასი თუმანი დ. ი. ყიფიანის ძეგლის დასადგმელათ. ახლა, როგორც შეეცდეთ, შედამხდელი კომიტეტი შედგამომა ამ საქმის განხორციელებას, მიუნდეთ მხატვარ გ. გაბაშვილისთვის, რომე-

ლიც ამ ცოტახანში უნდა გაემგზავროს მიუწინებში, რომ მან იზოგოს მოქანდაკე. ძველი იქნება მარამჩილოსი და წარმოადგენს განსვენებულის ბიუსტს.

ამ დღეებში თბილისის სასამართლო პალატამ გააჩნია საქმე პამპლოვის ქალის მოტაცების შესახებ, რადგან პროკურორი არ ეთანხმებოდა ოლქის სასამართლოს გადაწყვეტილებას. ახლაც დაესწრო დიდძალი ხალხი ამ შუალამემდის გაკრძეღდა საქმის გაჩვენა. თავ. ტუსიშვილს გადაუწყვეტეს: აგზადოს ყოველივე ღირსება და გაიგზავროს ათი წლით საცხოვრებლათ ასტრახანის გუბერნიაში. გლგები პავლე ბიძინაშვილი უნდა დატუსაღდეს 2 წლით და 4 თვით. დანარჩენები იქნებიან დატუსაღებულნი 2 თვით და 20 დღით. გლგებები ვარაიშვილი და აბრამიშვილი გაათვისუფლებულნი არიან.

გაზეთი „ტომსკის ლისტოკი“-ს სიტყვით ადგილობრივი სტუდენტები დიდ გაკრძეღვაში არიან თურმე, თუმცა შოულომენ თავის სარჩენათ გაკეთა-ლებს, მაგრამ ძალიან მცირე ფასათ. ჩვენთვის ეს ამბავი საუფლისხმაა, რადგან ქართველები იქ ბევრნი არიან.

ქ. თბილისის მემამულეებზე ირცელება დიდ ძალი ფული, რომელიც შემდგარია დარჩენილ გადასახადისაკან (недоимки) ქალაქის სასარგებლოთ. ამ რამდენიმე თვის წინეთ ქალაქის საბჭომ დაადგინა, რომ რადგანაც ამ გვარ მემამულეთა უმეტესი ნაწილი ძლიერ ღარიბია და ამასთანავე უმეტეს მათგანს სხვა და-სხვა ბანკებში აქვს დაგირაფებული თავის მამული, - მათი იმპროტორგებიით უდღებულესობათა კურთხევის სამახსოვროთ ვიშუამდგომლოთ შინაგან საქმეთა მინისტრთან, რათა უღარიბეს მამულის მემპატრონეთ ენატოთ გადასახადიდან 20,000 მანეთი, ამ დღეებში თბილისის გუბერნატორს უკნობებია ქალაქ-ს გამგეობისათვის, რომ შინაგან საქმეთა მინისტრს, საქალაქო დეპუტების ძალით, შეუძლებლათ დაუნაწეს ამ შუამდგომლობის დამკაყოფილება.

წელს ჯარში უნდა გაიყვანონ ამირ-კავკასიის, თერგის და ყუბანის მხარეების ადგილობრივ მცხოვ-

რებთან სულ 3,400 კაცი; ამ რიცხვიდან 100 ოსი დანიშნულია ოსების ცხენოსანთა ჯარში. დანარჩენი რიცხვიდან 1,488 კაცი დანიშნულია რვა ადგილობრივ მუნებურ ჯარებში და 1,812 კაცი კი რუსეთის ჯარებში.

* *

მომავალ საქალაქო არჩევნების გამო შინაგან საქმეთა მინისტრს განკარგულება მოუხდენია, რომ ეი-საკ ეპქრობის (გილდის) მოწმობა აქვს და ამომრჩეველთა სიაში შეტანილია, იმას თუნდ გადასახადი ემართოს მაინც შეუძლია არჩევნებში მონაწილეობის მიღება.

* *

ევგარ შაპეტრიდან გახს. „მშაკის“ კორესპონდენტი იწერება, რომ ოსმალთაგან დღემდის გამოასულა სულ 1,270 კაცი; იმათში 1,212 სომეხია. უმეტესი მათგანი საზრდოს მოსაპოვებლათ გავმგზავრა ერევანში, ბაქოში და თბილისში; დანარჩენმა თავი შეაფარეს ევგარ შაპეტრში.

* *

ს. საჩინოვან (ქვემო იმერეთი) გეატყობინებენ, რომ ოქტომბრის შუა რიცხვებში ვილაც ბოროტ-ვანშრახველთ შუალამისას ცეცხლი წაუკიდებიათ ურიების დუქნებისათვის, რომლებიც ორ-წყებთ იყო გაშენებული სოფ. ვანში. ასზე მეტი დუქანი იყო სხვა-და-სხვა საეპქრო საქონლით სავსე და მხოლოდ ორი თუ სამი გადარჩენილა, დანარჩენი სულ გადა-მწერა. ზოგს გამოუსწვრია ცოტადღენი საქონელია ზოგს კი ევრა.

* *

„წერა-კითხვის საზოგადოების გამგეობა“ აპირებს, ქართლის ცხოვრების პირველი ნაწილის გამოცემას, რადგან ეს წიგნი აღარ არი ვასაყიდი. დაბეჭდვის დროს მხედველობაში მიიღებენ განსაკუთრებით მარიამ ღვთისმშობლის ვარიანტს.

* *

ჩვენ მივიღეთ „წერა-კითხვის გამგეობის“ საზოგადოების“ გამოცემა სახალხო სიმღერები სახელათ „სულამური“, გაჯაღუჭი ნოტებზე ს. მხაკვამის-მიერ, გამოცემა სუფიას, შეგატეს 35 სიმღერის ჩვენს ჭეჭების სხვა-და-სხვა კუთხეების ვილაც. მხოლოდ ერთი

სახელაობრ: სიტყვათა, „ურ შრომა მკურ სიტყვა“, ჩვენ საჯესურათ არ მივაგნიათ. ფასი საჯამურისა ითვია (25 კაპ.) და იქვდა საჯსში გავრცელდა.

* *

გამოვდა ახალი წიგნაკი „რას იცინია?“ არაკი თო-მანთ კობასი, გამოცემა ჭელაისას და ი. იმუდაშვილისა. ფასი 3 კაპ. (გვ. 20).

უცხოეთის ქრონიკა.

სელმწიფე იმპერატორის მოაზურობას თავისი უაღვესტესი მეუღლით და პირშმო შეი-ლით თურთ ძლიერ დამამშვიდებელი გავლენა ჰქონდა ევროპის სახელმწიფოებზე. თვით ევროპის უძლიერესი სახელმწიფოები, დამივლებული რუსეთის ხელმწიფის კეთილგანზრახვით, გულახდილი მზიარულებით ელოდენ მის ნახვას.

მართლაც ჩინეთ-იაპონიის ომში რომ რუსეთის პოლიტიკამ გამოარჯვა მშვიდობიანობის გზაზე, მას აქეთ მთელი ევროპის სახელმწიფოებიც ყურმიდებულნი არიან და დღემდის ყველანი ხელმძღვანელობენ მისი სურვილით. ჩინეთ-იაპონიის ბრძოლის დასაშოშმინებლათ რუსეთის სახელმწიფომ იკისრა გარეშე პოლიტიკაში წინამძღვრობა და იქ რომ გაიმარჯვა, ეს იმის თავდები შეიქნა, რომ დღემდის რუსეთი ხელმძღვანელი იქნებოდა მთელი ევროპის გარეშე პოლიტიკისა.

რუსეთის გარეშე საქმეთა მინისტრი თ. ლობა-ნოვი მარჯვეთ მიხედა ევროპის სახელმწიფოების მავის ცემას და გულახდით, პირდაპირ გამოარჩეია ახლანდელ საერთაშორისო პოლიტიკაში საერთო მიზანი.

როდესაც იაპონიამ ჩინეთი დაამარჯვა და, ამით გამედიღებულნი, ფიქრობდა ჩინეთის იმპერიის დამხობას, ასეთმა მოულოდნელმა შემთხვევამ მთელი ევროპის ხმელეთის მპყრობელნი შეაძრწუნა. არავეს არ ეტაშნევა ისეთი ახალი პირობების დაარსება აზიაში, რომელიც მომავალში საშიში იქნებოდა ყველასთვის, გარდა ინგლისისა. მხოლოდ ერთი ინგლისი იყო იაპონიის მომხრე და კიდევ აქვებოდა: „გაბედნიე გეშინია, მე მოაკვეშირთ გეყულებით“. აი, ამ დროს ძლიერ ხმას რუსეთისას მიჰყვა მთელი ევროპაც. რუსეთის პოლიტიკა ამ დღიდან შეიქნა მძლე-ველი და ხელმძღვანელი მთელი ევროპისა ამომსავ-ლეთის საქმებში. რუსეთს მიემხრო გერმანია, სა

ფრანგეთი და მათთან მთელი ხმელეთის, ევროპა. იაპონიამ ჩაგრა ხალი და დაყუდრდა. ამით ევროპას თავიდან მოკლდა საშინი ქუჩა-ქუხალი.

ამჟამად რუსეთის პოლიტიკის შორსგაშვრეტელობა დღეს კიდევ უფრო შეიგნეს ევროპის სახელმწიფოებმა, როცა ოსმალეთის სახელმწიფოს საქმეები ასე აწიწა და მისი ხელ-ქვეითი სხვა-და-სხვა ტომის ხალხები მიდარაჯებულნი არიან, როდეს იქნენ ფეხი წაუბრძოკდეს, დაეკის, ჩვენ მივესიოთ და ნაწილ-ნაწილათ გავიტანოთ.

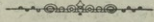
შართლად რა იქნებოდა ახლა, რომ ჩინეთ-იაპონიის ომი აქამდის გავრძობილიყო და ევროპის სახელმწიფოებს მოკლა არ ჰქონოდათ ოსმალეთის არეულობისთვის ჯეროვანი ყურადღება მიუყურათ.

დღეს რუსეთის პოლიტიკა ისევ მშვიდობიანობის გზას მისდევს, რაგორც ჩინეთ-იაპონიის ომის დროს და ამაში მდგომარეობს მისი ძლიერ-მოსილობა. ყველა ევროპის სახელმწიფოები თანაუჭრძობენ რუსეთს ამ მიმართულებაში, რადგან ყოველს მათგანს ახლა თავისი შინაური საქმეები აწუხებს და ერთი მეორესთან უთანხმოებით არიან, ყველას თავისი ჭია აქვს გულ-გვაშში გაჩენილი, რომელიც ღრღინის მის ავებულებას და თავი აღარ აქვს ვარჯშე აღმო-საღლეთის საქმეებში ჩარევისა. მაგალითათ, ისპანიის ძალიან უჭირს საქმე თავისი მდიდარი კუნძულის კუბის ვანდობილებით, რომელსაც ეხმარება საიდუმლოთ შეერთებული შტატები, და ლამის მისი ღონე ამ განდგომილებამ იმსხერკალოს. იტალია გავბა აბისინიასთან ომში და არ იცის, რითი ვათავლება ეს ბრძოლა; ყოველ შემთხვევაში მისი სახმწიფო შემოსავლის წყაროები ძალიან დააშრა ამ ბრძოლამ. გერმანია და ინგლისი გადაიკიდენ აფრიკის კოლონიების გულისთვის.

ინგლისი პატრონობს მთელ სამხრეთის აფრიკას. გერმანიამ დაუწყო ჩხიკინი და ეს არის პიზნეზი, რომ იმით შორის საქმე ძალიან გამოწვევებულია. დიდი ხანი არ არის, რომ ცანციბარის სულთანნი ჰამიდი მოკვდა და რადგან იმისი ვრცელი სახელმწიფო ინგლისის მფარველობის ხელში იყო, ინგლისს უნდოდა თავის სასიამოვნო პირი გაემყვებინა; მაგრამ გერმანიამ საიდუმლოთ მოკამათე აღმოაჩინა და ძალით სულთანნი მიგზავნა ცანციბარის ტახტის დასაქვრათ; ინგლისს ეს არ იამა, შემოაჩტყა ცანციბარის ქალაქს ჯარები და კალიდი სასახლეს ზარბაზნები დაუშინა. კალიდი გაქცა და გერმანიის საელჩოში შეიფარა თავი. ინგლისის მთავრობამ მოთხოვნა გერმანიას, კალიდი მოგვეცია. გერმანიამ უარყო და ამის გამო ვადემპტორენ ერთმანეთს ეს ორი სახელმწიფოები, ასეთ საზოგადო არეულობაში ერთ-

თათ-ერთი რუსეთის სახელმწიფო შექნა საზოგადო მყუდროების დამცველი; იმას არ სურს, რომ ამ გამო ოსმალეთის სახელმწიფოში გამოწვეულმა არეულობამ საერთო ომი გამოიწვიოს ევროპის სახელმწიფოებს შორის და ამის გამო თვით ევროპის სახელმწიფოებიც ძალიან მადლიერნი არიან რუსეთის ხელმწიფოსა, რომ იმათი შინაური საქმეების აწიწს დროს რუსეთი შექნილა ევროპის მყუდროების დარაჯათ და მფარველათ. მაგრამ როდემდის უნდა გავაძლდეს ასეთი მდგომარეობა. ყველამ იცის, რომ ოსმალეთის სახელმწიფო თანდათან ირღვევა, ერთ-ხელაც არის, უნდა დაეკის. მაშასადამე, დღინდელი მყუდროება ევროპის პოლიტიკაში ნუ თუ იმას არ ამტკიცებს, რომ ჭრილობას ღრმით აქვს ტანში ფესვები ვადმული და ზეიდან მალამოს დადება იმას ევრას უშველის. უნდა ვიცოდეთ, რომ თვ-დავიწყებული იარა შეგინდნ მანვე განაგრძობს მუშაობას და ნელ-ნელა ტანის რღვევას. ხოლო ასეთ მუშაობას შინაგანი სენისას რა შედეგიც მოაქვს, ეს ყველამ კარგათ უნდა ვიცოდეთ.

X. X.

••

ან არ ამოაქვს ოხერას ტანჯვა, გულის ნაღველი, ის შიგვე რჩება, ვით ბუჩქნარში, მზიბლავი გველი. თან არ ამოაქვს ოხერას დარდი, გულის წუხილი, ის შიგვე რჩება, როგორც ვარდში, შხამ-კბილა მლილი. ოხერა ვერ გაშლის შუბლის კანასა დაირიბებულს, ის ვერ ჩაქრობს გენიასა გულში ალგზნებულს; გულს გული უნდა თვისთა ჭირთა თანამკრძნობელი, არაჰყავს იგი, კუბო არის მისთვის სოფელი!

o. კვლაშვილი.

ნ ე კ რ ა ლ ო ლ ი .

ნიკოლოზ ტარხელის ძე დადიანი.

წანწუხარო ამაგი მოგვივიდა პეტერბურგიდან. იქ გადაცლილა ჩვენი წარჩინებული ერის მკოდნე და ქართული შვიგნობარი ნიკოლოზ ტარხელის ძე დადიანი. ჩვენის აზრით, ის უნდა ყოფილიყო ორმოც-და-ჩვიდმეტ-თვრამეტის წლინა, ჯერ კიდევ მოწიფულობაში და ამისთვის უღროთ დაკარგულათ უნდა ჩაითვალოს ჩვენი ლიტერატურისთვის. მიუღი თავისი სიცოცხლე მან შეწირა ქართულ ერის, ქართული ისტორიის და შვიგნობარობის შესწავლას. ის კარგა მოზრდილი შეიყვანეს 1850 წლებში ქუთაისის ღმრთობის პანსიონში. საკვირველი სიმკიცრცხლე ნიკის გამოჩინა მან. მეოთხე კლასის შეგარდი მეშვიდე კლასიანებს ებასებოდა ხოლმე სამეცნიერო საგნებში.

ქუთაისის საადგილ-მასული ბანი რომ გაიხსნა, ნ. ჯ. დადიანი აიჩივის ბანკის დირექტორათ და ბ. ლოლობერიძე რომ გადაიცალა, მას შემდეგ უწევდა ქუთაისის ბანკს პატრონობას. როდესაც შედგა კომისია „ვეფხისტყაოსნის“ საჩვენათ, თ. ნ. ტ. დადიანმა პირველათ აქ გამოჩინა თავისი საუფუძლიანი ცოდნა ქართული ერისა. აქ უნდა შეენიშნათ, რომ სამწუხაროთ კამისიბი ვერ დაფასა და ჯეროვანათ ვერ გამოიყენა მისი საუფუძლიანი შემეცნებანი შესახებ „ვეფხისტყაოსნის“ დედნების შედარებისა. ნ. ტ. დადიანი იყო საუკეთესო ქართული პატრიოტი და ყოველთვის მზათ იყო რითიმე დახმარებოდა ქართულ ლიტერატურას; ის მუდამ ტრიალებდა ქართულ მოღვაწეებში და ყოველივე კარგის თანა მგრძობობელი იყო. მან შეაგროვა შენიერი ქართული ხელნაწერების წიგნთ-საკაიე. ამ ხელნაწერებში მორის მას ჰქონდა ძვირფასი ძველი ვეზუმალარებიც. ამოზუნ, ერთათვისთი ვეზუმალარი ძველი „ნებროთის წიგნისა“ იმას ჰქონდაო. სამწუხაროთ, 1880 წლებში სახლი დაეწვა მას და ეს ძვირფასი მისი ბიბლიოთეკა ცეცხლმა იმსხერბოლა: უკანასკნელ ხანებში ის მხურვალე მონაწილეობას იღებდა იმ ახალგაზდა წრეში, რომელმაც განიზრახა ქართული გაზთვის გამოცემა ქ. ქუთაისში. ჩვენ დარწმუნებულნი ვართ, რომ სიკვდილს არ მოგწერო, მისი თანამშრომლობა ძალიან მოგხმარებოდა ქუთაისის წრეს. „კვალის“ რედაქცია ბევრს ეცადა, ქუთაისშიც მიიწერა განსვენებულის მახლობელ მეგობრებთან, მაგრამ თ. ნ. ტ. დადიანის სურათი ვერ მოიპოვა. ვთხოვთ, თუ ვისმეს აქვს მისი სურათი, მოგვაწოდოს „კვალში“ დასახატავთ.

თვალთ-მაქცები ალუიროში.

წვენში, განსაკუთრებით დიდ ქალაქებში, ხშირათ შეხედებით ხოლმე ათასგვარ თვალთ-მაქცებს, რომლებიც სხვა-და-სხვა თვალთ-მაქცობით ართობენ ხალხს. მაგრამ უფრო გავრცელებულია თვალთ-მაქცობა აღმოსავლეთის ქვეყნებში, სადაც გრძნულდება და გულთმისნობას მეტათ ღრმათ აქვს მოკიდებული ძირი ხალხის რწმენაში. საზოგადოთ თვალთ-მაქცობა უფრო ინდოეთშია გავრცელებული. არა ნაკლებათ შეხედებით თვალთ-მაქცებს ჩრდილოეთ აფრიკაშიაც, მორაკოდან დაწყებული ევრატიმდე, სადაც ათასობით დახეტებნიან ყოველ გვარი ცეცხლის-მკლაველნი, გრძნულნი, გულთმისანი, გველის მომთენიერებელნი და სხვ. და ავრთვე უბრალო ქუჩის თვალთ-მაქცები, რომლებიც სხედან ხალიჩაზე და თავის „ხელობას“ აჩვენებენ მასურებელთ ორიოდ გროშისთვის. რასაკვირველია, უმეტესი ნაწილი ამ გვარ თვალთ-მაქცობისა ადელი შესარულმებელია და არც დიდ მახილ-გონიერებას თხოულობს, მაგრამ ხანდისხან იმისთანებსაც შეხედებით, რომ ვანათლებულ ვერაპივლსაც გააცვირვებს და გააშტერებს. წარზადღინეთ, ცას ქვეშე, ყველას თვალ წინ, ვისიმე დაუხმარებლათ, ცარიელ ადგილზე აიპართებან მცენარენი, ცხვირსახნოცის ხეზე გაშრომდებან ყვავილები და ხილი და მერე ტელ-ახლა ჰქრებან. რა არის ეს? ნუ თუ სასწაულთ-მოქმედება ან გალიუქინაცია (თვალის მოტყუილება)? მაგრამ ყოველ შემთხვევაში ეს მოკლე-ნა გასაკვირველი არ არის? წარმოიდგინეთ: ერთი კაცი, და ისიც ტიტველ-შიშველი გლახა, იმ ზომამდე ხიბლავს მასურებელთ, რომ ეს უკანასკნელნი ჰხედენ იმას, რაც თვალთმაქცს სურს და რაც სრულმებით არ არსებობს. აი, სადამდის ახწვეს ჩაგონებით ძალა, რომელსაც ვერაპის მეცნიერებმა მიავნეს მხოლოთ ამ ერთი საუკუნის წინეთ.

„კვალის“ კორესპონდენციები.

წვიწიდა. ქ-ნო რედაქტორო! უმოჩინილესათ გონოთ მკრე ადგილი დაუთმოთ თქვენს პატრეცემულ გაზთ „კვალში“ შემდეგ შენიშვნას.

სამს წელიწადზე მეტია მას აქეთ, რაც ზოგიერთმა პირებმა ქუთაისში განიზრახეს „შავი ქვის წარპოვებლთ საექციონერო საზოგადოების დაარსება,

სახელდობრ „ჯეათურის შავი ქვის მწარმოებელი ახსნა-გოას“. შეადგინეს და დაბეჭდეს პროექტი, გამართეს ხელის მოწერა და სხე. ამ საქმეში მიიღეს მსურველ მომხარელობა ისეთმა საპატრო პირებმა*, რომ ყველას დიდი იმედი მოგვეცა ამ საქმის სისრულეში მოყვანისა. ამიტომ ერთ საღამოს მოვეუწოდე ჩემს სახლში ნაცნობებს და მეგობრებს და გავმართეთ ჩვენც, დ. ყვირილაში, ხელის-მოწერა წინდაწინ შედგენილი წესდების ძალით, რომელიც გადმოგვცა ერთმა შავი ქვის მწარმოებელმა, ბ. ი. კაპაბაძემ. თითოეულმა ჩვენგანმა (ყველას რიცხვი აღარ მასსოვს) 500 მანეთზე მოაწერა ხელი, და ამ რიცხვის ანგარიშში 25 მანეთი მაშინვე გარდასცა ზემო ხსენებულ კაპაბაძეს იმ პირობით, რომ დანარჩენიც ორი წლის განმავლობაში უნდა შეეტანათ, თუ ამხანაგობა შედგებოდა. მე ვეფიქრობ, რომ ამხარო ხელის-მოწერით რამდენიმე ათასი მანეთი იქნება შეკრებილი.

გაღის სამი წელიწადი და არა თუ საქციონერო ამხანაგობაზე აღარა ისმის-რა, ისიც არ ვიცი, თუ ეს წინდაწინ შეკრებილი ფულები ვის ხელში არის, ან რაში დაიხარჯა. ძალიან კარგს იწებებს, ვისიც რიგია და ზნეობითი მოვალეობაც, რომ გვაუ-ნობებდეს, რაში დაიხარჯა, ან სად არის ჩვენგან შეტანილი ფული?

აღ. ივ. ქუჭუჭიაძე.

* *

ქ. ნიუ-იორკიდან მოვეცედა შემდეგი წერილი: ქ.ნო რედაქტორა! უმოჩინოესათ ვთხოვ ნება მღე ზოძით თქვენი გატრანსლის შემწერებით უსულითაღისი მადლობა გამოვუცხადო იმ პირთ, რომელთაც შემწერება აღმ ამიჩინეს ფულით ამერიკაში წასასვლელათ. ქ. ბათუმში, 20 მან. ნ. დოდოპერაძემ, სუთ. ხუთი მან.; ი. ფორაქოვმა და მ. ბუანოვმა; სამ-სამი მან.; გ. ხსეიქემ, ფ. გოგინიშვილმა, ტ. წერეთელმა, გ. თაგარტიძემ, სეფე ხსეიქემ, ნ. ჟაქელმა და მ. დღონტმა. ორ-ორი მან.: მ. შარაშიქემ, მდ. თოთაბაძემ, მარო ელიასამ, ეჭე. ბურაინიშვილმა, ნინა ბურაინიშვილმა, ივ. ლომინაძემ და ვას. ბურაინიშვილმა. თითო მან.: ან. გულაუაქემ, აღ. ლორთქიფანიქემ, ეჭე. ხსარტიშვილმა, იოსებ დუბაქემ და აღ. მ. ხსეიქემ. 10 კაბ.: ქუ-ღამქემ, და ბ. დღონტმა მიყიდა პილეთი კოსტანტინო-პოლადის. დ. ოქმბირეში თათო თუშინი: მდ. გ. ხე-ღამ და რ. მჭკვლიამ, 8 მან. ა. გოხმაკამ, 5 მ.: ი.

კორდანიამ, 4 მ.: მდ. სიმ. სვანიძემ, სამ-სამი მან.: მდ. ბ. ხაეობამ, მდ. ფანგულაძემ, თ. ჩანავამ; 2 მ.: ლე. ურტაქემ. ბ. ახანავამ, გ. გვასალიამ და გ. ჯვარსიამ გამართეს და ოქმბირეში ხელის მოწერა და მომავრო-ვეს 40 მან. ქ. სობუშინი: მდ. ბ. ხეღამ, ან. ჟუღელ-მა და ი. ბუქამ ხელის მოწერით მომავროვეს 35 მან. 80 კაბ. დ. ზუღდიღში: თ. თათარ დადიშვილიანმა 6 მ. ბ. აღ. ჩიხუაქემ 5 მ. და ლეკან აფეიქემ ხელის მოწერით მომავროვა 11 მ. დ. ოქმში: ვ. კანდელაკმა და ვას. ხსენგელითსამ სამ-სამი მანეთი, ა. უკანასკნელმა ხელის მოწერით მომავროვა 10 მ. მადლობის დავუანებებზე ბოდიშს ვინბი.

ნიუ-იორკი.

აღუქსი გოგოსია.

ეს ყმაწვილი კაცი წავიდა ამერიკაში სწავლის მისაღებათ. უკვე სამი თვეა რაც ნიუ-იორკშია, მგერამ, რადგან ფული შემომგელოა, გვერს იგი, იძუ-ლებულა გავხდი ფიზიკური შრომისთვის მომავრო-და ხელი, და ახლა ვმუშავებ ერთ ქარხანაში და რე-გორკ შეტრეველი მუშა ცოტა ფულს ვღებულობ, ასე რომ საქმე-სამსმელზედაც არ მყოფნის. ამასთ-ნავე ძალიან ვილაღები, ბევრი დრო მიმდის (დღეში 10 საათს ვმუშავებ) და თვით-განვითარებისთვის ძა-ლიან ცოტა დრო მჩრება. იმედი მაქვს შემდეგში, როდესაც ენას შევინწავლო, უფრო გამიადგოლდება ცხარება, თორემ ენის უცოდინარობა ძალიან ხელს მიშლის, აქ სხვათა შორის მეუბა ხალხისთვის საღ-მობობით სკოლებია გამართული, ერთ იმათგანში მეც დავედვარ და განსაკუთრებით ინგლისურ ენას ვსწავ-ლობ. საზოგადოთ ნიუ-იორკში ბევრი რუსები არიან; მათ აქეთ თავიანთი საზოგადოება, მეც მიმიღეს წვე-რათ, მართავენ ლექციებს რუსულ ენაზე. ლექციებ-ში უფრო შეგებება ეკონომიურ კითხვებს. ამას წინეთ, რომეღებდეს მე დავესწარ, წაიკითხა ბ. ლევისონთან „Teopia demer“ ჩინებულათ და ძალიან საფუძვლიან-ათ*.

თუ ვინმე მოისურვებს ამ ყმაწვილის ხელი გა-უშართოს, მისი ადრესი ჩემ რედაქციაში მოიკით-ხონ.

* *

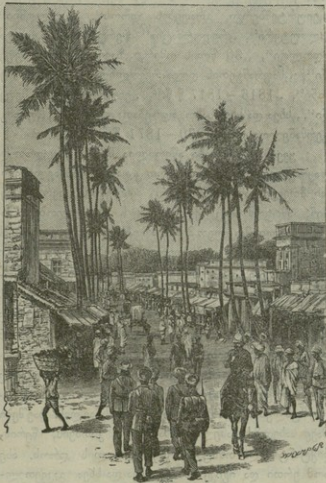
ქ. ქუჭანის. ცრევიანი მდებარეობს საქართველო-დან აღმოსავლეთ—სამხრეთის მხარეზე. სიდიდით ორი ქ. გორის ოდენა იქნება, უკირავს დაბლობი ადგილი და მთლათ ვენახებშია ჩაფლული.

სამხრეთით ცრევიანს დასტკერის ზამთარ-ზაფხულ-თოვლით შემოსილი არარატა, რომელსაც ერთი ჩე-ვნი პოეტი „ნოს კილოზნის მტერიტელს“ უწო-

*) დ. ას-ნი, დ. ბ-მე, გ. ზდ-ი, დ. ლ, ქ. დ-მე და დ. ხე-ღამ.

დებს; ხოლო ჩრდილოეთით ასეთივე ალაგვისი *) მთა. ეს მთები ერთი მხრით სსსარგებლონი არიან, რადგანაც ზაფხულობით აქაურობის ცხელ ჰავას აზომიერებენ, მაგრამ მეორე მხრით, მეტათ ხმელ სიციფეს ჰფენენ არე-მარეს, და ეწინაისათვის ძლიერ მავნებელი არიან. ამიტომ აქაურები დაკურევენ თუ არა უჭრდენს, მაშინათვე ეახსნა მთლათ მიწაში ჰელაგენ.

ავგილობრივ მეურნეობაში პირველი ადგილი ბამბის მოყვანას უჭირავს, მეორე ეწინაბებს, მესამე ბრინჯს, ანუ, როგორც აქაურები უახიან „ჩაღ-

ბაზში ის არის, რომ კვლევებზე რეა გამოჩენილ სპარსეთ-ერეენის ხანების სურათებია გამოჩატული. ერთი ამ სურათთაგანი, რომელიც კარებს ზემოდან არის დახატული მეფე ერეკლეს სურათს ძალიან წაავსეს. რამდენათ ეს მსგავსება ნამდვილია, ამის გამოკვლევა მკოდნე პირებისათვის მოეცინდა. შიგ და-რაჯია დაყენებული მთავრობისაგან, რომელიც ამ ისტორიულ სიძველეს იცავს.

არ შემოდია არ აღენიშნო აქაური ქართველების გულ-ციგობა ქართული ვახუშტების კითხვის შესახებ. ერევანში 50 მეტი სახელმწიფო სამსახურში მყოფი ქართველია, (ათი ქართველი ადგილობრივ ფოსტა-ტელეგრაფის კანტორაში მსახურებს) და წარმოიდგინეთ ერთი ქართული ვახუშტი არაეის მისდის ერევანში..

ტრ. კომპარედი.

ხმა საპატრიოტოდან

ხვისთვის სატრფოვ შევნიერო მისო, საწაპლაყო, შხამო მხოლოთ ჩემთვისო! შენ მასშიე, პირველი ხმა სიმწარის, განშორება ჩემი სამშობლო მხარს. რას მერჩოდ, რა გკოდე სამაგისო? მომიწამლე შეება ტკილი მისო! შენს დიდებულს ამწანებულ ბუნებას, ეარდს ვადამილოს, ნახი მდღლოს შეენებას, ევლარ ევტრძნობ, ვერ ვადგერებ მისთვის გულს, უკეე დაბშულს, ბედისაგან დატანჯულს. რათ გამწიხე შენი მონა, მისო, და არ მოსპე განზრახვა ბოროტისო. დავიხატავს ათას ფერათ მიდამო, ბალით ისმის ხმა ბულბულის საამო. საესე არის სიკოცხლით არე-მარე, ყველა ხარობს, ყველა მომომიბრე. მე ტყვეთ ეზივარ, ევრას ტებდაე, მისო, მხოლოთ მესმის ბუნება სულ ყვევისო. მანუეეშებას ღამით ბულბულის სტეენა, დილით მერცხოლის ჭიკჭიკი, ცელქი ფრენა; სარკმელოდან გვერეტ ცის სივრცეში მის ფრენას, თავისუფალს ნეავრობას, მოლონენას. ჩემი ღბინი დლე და ღამე ცრემლია,

თუბა,“ და მეოთხე ხნეა კინახელს. წელს აქეთ საზოგადოთ ყველაურის კარგი მოსაეალოია. ბამბა ფუთი 8 მან. იყიდება, უჭრძენი—ლოტრა 13—15 კაპ., ბრინჯი 20—25 მან. ჩაღეა ი, პური 15—20 მან. და ქერი 8—9 მან.

ერეენის დასავლეთ მხარეს არის ერთი შენობა, რომელსაც აქაური თათრები „შუშა-ბანდს“ (შუშის დარბაზს) უწოდებენ. ეს შენობა ერეენის მთავარ სარდლისა ყოფილა, როლის სახელით ახლაც იხსენიებენ ამ დარბაზს. უფრო შესანიშნავი ამ დარ-

*) ეს სიტყვა თათრულია და ნიშნავს: „ღვთის-თვალი“.

მზე ბრწყინვალე ჩემთვის მუდამ ბნელია.
 მაკანდებდა სამშობლო წართმეული,
 ნუგეშს არ მცემს კრული ზედი წყეული.
 რას მერჩოდღ სხვისთვის მნათო მისოა,
 ჩემთვის ბნელია სუსხიანო ზამთრისო...

ბატონი.

ს ა თ ე თ ი დ ა ნ .

სოფელი და სასოფელია სკიალა გერმანიამი

ს კ ა ლ ა .

(II*)

მეგლა ზემოთ დასახლებულ საღვების სახელ-
 მძღვენელათ ხმარობენ „საკითხავი წიგნის“
 („Lerebuch“) მეორე ნაწილს. ეს გვიჩვენებს
 დიდი წიგნია და შეიცავს სამ განყოფილებას. აქ ჩვენ
 მოვიყვანთ რამდენსამე მასში მოთავსებული წერი-
 ლების სათაურს. ნაწილი I. ბუნებისმეტყველებიდან:
 „ლითონები“, „იკრო“, „ვერცხლი“, „რკინა“, „ფო-
 ლადი“ და სხვ. (მათი ასწერა, თესვები, საღ მოი-
 პოვება და სხვ.); აქ ზოგი ლითონი ლექსათუც არის
 აწერილი. „იენაზი“, „იენაზი ეიურტემბერში“ (ე-
 ნაზის ისტორია გერმანიაში), „კართოვილი“, „გერმა-
 ნიის სავაპრო მცენარეები“, „შაქარი“, „ყავა“, „ბამ-
 ბა“ და სხვ. „მცენარეთა მოვლა“, „მცენარეთა ავთ-
 მყოფობა“; აქ აწერილია სხვა-და-სხვა მანერე მწერები.
 „გველი“, „გერმანიის გველი“, ფრინველები (ცალ-
 ცალე აწერილი), ოთხ-ფეხი ცხოველები და სხვ.
 აქაიქ ჩართულია მოკლე მოთხრობები ზოგიერთ
 ცხოველების თვისებათა შესახებ: მაგ., ერთი ძღ-
 ლი ბაეშს პურს როგორ უნაწოდებს“ და სხვ.; ადა-
 მინის სხეული“, „თავის მოვლა“ (პოეტიური და-
 რიგებანი); ადამიანის ვადარჩენა სხვა-და-სხვა უბე-
 დურ შემთხვევის დროს“; აქ ნაჩვენებია საშუალებე-
 ბი, თუ როგორ უნდა მოსულიერდეს მოწამლული,
 ცოფიანი ცხოველისაგან დაბნეილი, წყალში დამხრ-
 ჩავლი და სხვ. „ჰაერი“, „ჰაერის სიმძმე“, „ბარო-
 მეკრი“, „წყალი“, „ჰაერი“, „სითბო“, „ელექტრო-
 ნის ტელეგრაფი“, „რკინის გზა“, „აორთქლით მატა-
 რებელი ეტლი“ და სხვა. ნაწილი II. აქ მოთავსებუ-

ლია გეოგრაფიული აწერილობა ისე, როგორც ზე-
 ერთ პროვინციაში ნაჩვენებია, აქაიქ უფრო ერთკლათ.
 ნაწილი III. ისტორია: „გეობატე“, „საარტა“, „ათი-
 ნა“, ბერძნული ენა“, „საკრატა“, „ბერძნების გო-
 სართობი“, „აღიქსანდრე დიდი“, „რომი და რო-
 მალები“, „სკანდავნილი საუკუნე ებრაელთა სამე-
 ფისი“, „ძველი გერმანიის“, „არბინი, გერმანიის
 გამათავისუფლებელი“, „ქრისტიანთა ცხოვრება
 პირველ საუკუნეში“, „ხალხთა დიდი გადასახლება“,
 „მაშალი“, „კარლოს დიდი“, „ჰაბი გრიგორი მე-
 VII“, „მეფე ფრიდრიხ I“ და სხვ.; „იენა გუსი“,
 „ეიურტემბერგი გრაფების დროს“, „იკოლუმბი“,
 „ლიუტერი“, „ერფორტის“ (ერთკლათ); „ავსტრუ-
 ადლოფი“, „30 წლის ომი“, „ზაგი, პრუსიის მეფე-
 ნი“, „საფრანგეთის დიდი რევოლუცია“, „ნაპოლე-
 ონი“, „1816 — 1817 წ.წ.“, „ეიურტემბერგის მეფე-
 ნი“, „სხვა და სხვა საზოგადოებათა დაარსება“, „ფრან-
 გერმანიელთა ომი 1870 — 1871 წ.წ.“.

ყველა ეს აშბები აწერილია საქმია ერთკლათ და
 დაყოფილია მუხლებდა. ერთ-კლასიან სასწავლებელ-
 ში მთელი ამბის ერთკლათ შესწავლას ეერ ასწრე-
 ბენ, მიტომ არც ყველა მუხლს კითხულობენ. მა-
 სწავლებელი მოკლეთ მოუთხოვს ლ შმეძღვე აკითხებს
 სხელი ასოებით დაბეჭდულ მუხლებს, რაც მთელი
 ამბის მოკლე შინაარს შეიცავს, ხოლო წერილ ასო-
 ებით დაბეჭდალს, რაც დაწერილებითი აწერილობას
 წარმოადგენს, ტოვებს. ის წერილები, რომელნიც
 ასე არ განყოფიბიან (ე. ი. სხელი ლწერილათ არ არიან
 დაბეჭდილი), თეთი მასწავლებელმა უნდა დანა-
 წილოს და ისეთი მუხლები შეარჩიოს, რომელნიც
 აშბავს მოკლეთ გამახატვენ, თუ დრო დარჩა, ყვე-
 ლა მუხლებსაც წაკითხებს და შესწავლის. ბაეშები
 აშბე სახელმძღვანელოს ხმარობენ კითხვის, წერის,
 დქტანტის და თხზულების გაკეთების დროს. ასე
 რამ ერთი და ოგევე აშბავი სხვა-და-სხვა გაკეთოლ-
 ში შედის და მით მოაწვის გონებაში საშუადართ
 რჩება.

დიდი ყურადღებაა ავრთვე მიქცეული სიმღე-
 რის სწავლებაზე. ბაეშის ზენობრივ და გონებრივ გა-
 წერთაში სიმღერას უეკველათ დიდი ალაგი უქირავს.
 შეიძლება მას რომელღმე აშბავი ან მოთხრობა სკო-
 ლის დასრულებას შმეძღვე დაავიწყდეს, მაგრამ სიმღე-
 რა კი მუშაშმ მსსოვს, ის ჰირში და ლბინში სიმღე-
 რას მიმართავს, რაქცნა სვა ამიტომაც, — რას უნდა მღე-
 როდეს ხალხი — უდიდეს კითხვათ ხდება. ეს ჩინე-
 ბულიათ შეუღებენთ გერმანულებს და სკოლაშიაც
 საპატია ალაგი დაუთმონ სიმღერისათვის. სიმღერის
 შინაარსი ორნარია: სასულიერო და საერო. საერო
 სიმღერებიც შინაარსით ორგვარია: დაბალ განყოფი-

*) იხ. „კვალა“ № 15.

ლებებში ამღვრებენ ისეთ ლექსებს, რომლებიც ბუნებას და მის მოვლენებს შეეხება, მაღალ განყოფილებებში კი განსაკუთრებით პატრიოტულ ლექსებს ამღვრებენ. ამის მიხედვით შედგენილია სახელმძღვანელოებიც.

ხატვის განსაკუთრებითი სახელმძღვანელო არ არსებობს. მასწავლებელი ხატავს სკოლის დაუახლოებულ სხვადასხვა გეომეტრიულ ფიგურებს; რომლებიც ბავშვებს თანაირად დაუახლოებ უნდა გადახატონ.

მთელი ეს სწავლების პროგრამა შეეხება ერთკლასიან სწავლებლებს. ორ და მრავალ კლასიანი სწავლებლების პროგრამა იგივეა, მხოლოდ შინაარსით გაფართოებული და უფრო სავსებით შემუშავებული. შესაძლებელია მხოლოდ, რომ ზოგ ალბანს ფრანგულ ენასაც ასწავლიდნენ, როგორც მაგ. ვილდადის სახალხო სკოლაში, სადაც 9 მასწავლებელი მუშაობს. ამ შემთხვევაში ყველა სავანს დაწერილობითი სწავლებელი, თითო მასწავლებელს მხოლოდ თითო განყოფილება აბარია, აგრეთვე ვაჭები და ქალები ერთმანეთისაგან დაშორებული არიან. ვილდადის უფროსმა მასწავლებელმა ვაღმომკა ზემოთ მოყვანილი „სწავლების ნორმალური პროგრამა“ და მითხრა: ჩვენი სკოლის საფუძველს ეს პროგრამა შეადგენს; ჩვენ, მასწავლებლები, ამაზე ვამყარებთ სწავლების მეთოდს თანხმად ჩვენი სკოლის პირობებისა და მოცულობისა. სადაც მეტი დროა, იქ მეტი ვაღიან, ხოლო მეტი დრო არის იქ, სადაც მეტი მასწავლებელია.

ამ კამათ მეცადინეობენ ირიბი ხელის მაგიერ პირდაპირი ხელით აწერიონან, მაგრამ, როგორც მასწავლებლებმა ვაღმომკეს, გერ-გერობით ამის განხორციელება შეუძლებელია. მუდამ ირიბულად ვწერთ და ასე უცებ ამის შეცვლა ადვილი არ არის. — ამ ათი წლის წინეთ ჩვენში დიდი დავა იყო ამ საგნის შეახებ, მითხრა დობელის მასწავლებელმა, — პირველათ ეს კითხვა ერთმა ექიმმა აღძრა 1883 წ.; მან ერთ თავის თხზულებაში¹⁾ დაამტკიცა, რომ ბავშვის ჯანმრთელობის შენახვა აუცილებლად პირდაპირ ხელს თხოვლობს. მეგრ ამის შესახებ ბევრი ილაპარაკეს. ახლა ეს კითხვა პრინციპალურად გადაწყვეტილია. — ყველამ იცის, რომ პირდაპირი ხელი ირიბულს ჯობს, ხოლო მისი სკოლაში ვამყენებ დროს მოითხოვს.

სასწავლებლოები.

(შემდეგი აქნას)

1) „Körperhaltung und Schule oder schreiben und zeichnen als körperliche Thätigkeit“ von Deiber. მასწავლებლები ცდილობენ აკუსია ისე დასკან სკამზე, როგორც ამ იანშია ნახვენია.

თსმალური ზღაპარი.

(ფრანგულიდან)

შემდეგი *)

იგი ეგზარა წამოვიდა სასახლიდან ძალიან სახარბულო, რომ ამისთანა კი საქმე ჩაბარეს და საჩქაროთ გეკაჟა ჰასანთან, რომლისათვისაც უნდა ვამოერთმია საქარო ათსი ქსაოქრო ეს სპარსელი ვამეკრა კაცი იყო, ისე არავის არ მისცდა ფულს, რომ თავისთვის კი სარგებელი არ აეღო, ანზე ოცს მაინც უსათხოოთ აიღებდა.

ათასი ქისა ოქროს მაგივრათ ჰასანი მისცემდა მხოლოდ რვა ასს ეს მისი ჩვეულება იყო. სულთანის ბრძანებით საჭირო იყო ათასი ქისა ოქროს ვავზაენა, ღიღმა ვეზირმა მოუწერა ხელი ორი ათასზე და ჰასანისაგან კი მიიღო მხოლოდ ათას ექვსასი ქისა ოქრო.

იბრაჰიმმა მოიტანა ეს ფულები სახლში. ექვსასი ქისა ოქრო დამალა თავის ლეიბში, რომელიც საკუთრივ იმის ტანტზე ეშალა და ათასი ქისა კი მოამზადა წასაღებათ სახელმწიფო ხაზინადართან, რომელსაც უნდა ვავეზაენა დანიშნულებისამებრ.

იბრაჰიმი იყო ოსმალების მოხელეთა ნამდვილი ტიპი და დიდი ხნიდან ჭკუით სახელ-განთქმული. როდესაც დანიშნა ხალიჩაზე ჩამწკრივებული ფულით ქისები, ოქროს სიყვარულის საღერლეო აეშალა. თავში აფრია სხვადასხვა აზრები.

— ნუ თუ ამ ღამეში ფულის ხეღერი არის ტყეა-წამალზე დახარჯვა, ამბობდა სინანულით დიდი ვეზირი. — ფულები, თქვენი მზიარული ჩხარა-ჩხური უნდა ზარბაზნების ზუილათ გადააქცეს! ეს ოქროთი სავსე ქისები-კი კვამლათ! არა, ისგის ნებას არ მივცემ, კილვას არ ვიკისრებ. ალახი არ მამატიებს ამას. მე ხომ ნამდვილი მორწმუნე მუსულმანი ვარ და რათ უნდა დავკარგო სამოთხე. თუ სუყველას ვერ ვადაგარინებ, ღამაზო ოქროებო, ზოგიერთს ხომ მაინც ევშველი და ჩემ მოვალეობას ავასრულებ. თუ ყარისის ფაშას უსათუოთ მტრის ვაჭლები უნდა, განა არ შეიძლება თითო თოფში ორ-ორი ტყეია ჩადოს, მაშინ წამალი ერთი ორათ ნაკლები დაიპარჯება და ფულიც ამის ნახევარი მოუწდება.

ამ გვარ ფოქრებმა იბრაჰიმს სეინიღისი დაუფუნა, თუმცა არც აგრე რიგათ ეკითხებოდა მას. მან აიღო საჩქაროთ კიდევ ზუთასი ქისა და ლეიბში ჩადო იმ ექვსას ქისასთან.

რასაკვირვებია, როდესაც ხაზინადარს ჩაუყარდა

*) ის. კვადი № 45.

ხელში დანარჩენი ხუთასი ქისა-ოქრო, იმასაც ისეთ-მა ფეჭრებმა გაურბინეს თავში, როგორც დიდ ევზირს.

—ალახმა უწყისი წამოიძახა ახლა ამან,—თუ ყარსის ფაშა სულელი არ არი და მარჯვეთ მოიქცევა შეიძლება ცოტა ტყვია-წამლით კარგათ იოლათ წავიდეს. იმის მაგივრათ რომ მტერს შორიდან ესროლოს ყუმბარებში, დეე ისინი მოიახლოვოს თაფის მანძილზე; მაშინ არც ბევრი ტყვია-წამლი მოუნდება და ფაშასაც მიეცემა შემთხვევა თავისი გულდობა გამოიჩინოს. თუ თითოთ არ ესმის ეს, ჩემი მოვალეობაა დავანახო, ამ-რუმაც იმისთვის საკმარისია ამ ფულით ნახევარი—ორას ორმოც და ათი ქისა-ოქრო, დანარჩენ ორას ორმოც და ათს მე ავიღებ.

ქარავანის უფროსმაც, რომელსაც უნდა გვეზავნა ეს ფული ყარსში, ასე თქვა:

—ორას ორმოც და ათი ქისა-ოქრო ერთი აქლემისათვის მძიმე საპალნე იქნება და ორისთვის კი ცოტაა. მე, როგორც ალახის მორწმუნემ, პირუტყვი უნდა შევიბრალო, თვით ყოჩანიც ასე გვიბრძანებს. მე ერთგული მოხელე ვარ ჩემი სულთანისა და ტყუილ უზრალათ არ უნდა დავდლო აქლემები ამოდენა შორ გზაზე. ჩემი მოვალეობაა ეს სიმძიმე ორათ დავყო.

ასეც მოახდინა. გულადმა შექაღვემ, რომელსაც ჩაბარეს მხოლათ ას ოც-და-ხუთი ქისა ოქრო, ხელი მოითხო. ის არც სვინიდისს დავკითხა, არც ბერი უფიქრია, უმისითაც შემცივრებული საპალნე კიდევ შეუხე ვაყო.

მივიღა თუ არა ყარსში ეს სუბუქი ქარავანი მექაღვემ ჩაბარა ფაშას სამოც-და-ორ ნახევარი ქისა. ასე, ამ რიგათ დაცოტავდა ფული.

—სამოც-და-ორ-ნახევარი ქისა რა გამიხდება! წამოიძახა ყარსის ციხის თავმა,—მაგირა რა ტყვია-წამლი უნდა ვიყიდო! ეს არი ახლა მდივანი ჩოლდა, რომ იმდენ წეროლებს ეგზავნით ტყვია-წამლის სათხოვნელათ, რომ ქვიშა გაჰამელია ქალაქდების გასაშრობათო, მეც ავიღებ და იმას მიეცემ, იმას თუ ყუაფა ეს ფული ქვიშის საყიდალათ.

მაშინვე ფაშამ მოიხმო მდივანი და უთხრა:

—ჩემი დიდებული სულთანი გულთმისანი, მიმხედლარა რომ ჩვენ მდივანს, რომელიც ამოდენა ქალაქდებს გზავნის, უსათუთათ მათ გასაშრობათ ქვიშა გამოვლელდა და გამოუგზავნია სამოც-და-ორ-ნახევარი ქისა-ფული. იყიდ იმდენ ქვიშა, რომ გავწედს ჩამდენსამე წელიწადს ქალაქდების საშრობათ. რეა დღეს შემდეგ ყარსის ფაშამ აცნობა მის

უდიდებულესობას სულთან სელიმს ორი სიტყვით თავზარ დამცემი ამხავი.

ამ ხანობით დარაჯების ფარაჯებს დიდი ჯაფა არ მოუყვიათ, რომ გადაეცათ კავკასიიდან სტამბოლს ეს ორი საწინელი სიტყვა: „აიღეს“. ე. ი. ყარსი აიღესო.

საბრალო ფაშა მაშინვე დაიბარეს სტამბოლში; მივიდა თუ არა შებოქეს და ჩაეცეს საპრობილოში. ჩამდენსამე დღეს ყარსის ციხის თავათ ნამყოფი ფაშა მარტათ მარტო დამწყედელი იყო. სამყოფი დრო ჰქონდა რომ ეთუქრა თავ-გადასავალზე და თავის გამართლებაზე! ერთ დღით წაიყვანეს მის უდიდებულესობასთან.

საწყალო ფაშა ხმა ამოუღებლოდ უგდებდა ყურს სულთანის უსამართლო რისხვას და უსაფუძლო საყვედურს, როდესაც დაინახა რომ სულთანმა გული იჯერა და მოიქანცა ფაშამ თამამათ და ცხარეთ დაიწყო თავის გამართლება.

—შენ ბრძანებ, ხელწიფეო ჩემო, რომ გამომიგზავნე ტყვია-წამლის საყიდალათ ათასი ქისა ოქრო. მე რომ მიმეღოს ვე ფული ტყვია-წამლის ბლომით ვიყიდო, მტერს არა გავემარჯვებინებო და ყარსი შენი იქნებოდა, დიდებულო მეფე! მაგრამ თუნდ ყოჩანზე დავიფიცებ რომ მე მხოლოთ სამოც-და-ორ ნახევარი ქისა მივიღე. ეს თითქო ძნელი დასაჯერებელია, მაგრამ როდესაც კაცი დოფიქრდება ახსნა ადვილია. მე, შენ ერთგულ მონას, თუ ნებსა მომცემ, დიდებულო ბატონო, აცინსნა ყველაფერს, მაშინ აშკარათ გამოჩნდება, რომ დამნაშავე მე არაფერში არა ვარ. მართალია ბრძანება ვაგოცა, რომ ათასი ქისა ოქრო გამოგზავნათ ჩემთვის; მაგრამ, როგორც ზემოთა ვთქვი, მე მხოლოთ სამოც-და-ორ ნახევარი ქისა მივიღე. აშკარაა, რომ ეს ათასი ქისა ოქრო ოთხჯერ გულნახევრებით; ამას ბავშიც გამოიცირობს. ერთი სიტყვით შენ, დიდებულო სულთანო, ოთხჯერ გავქურდეს, ახლა თუ გინდა შეიტყო ქურდები ვინ არიან, ამის შეტყობაც ადვილია—ეს ისინი არიან, ეის ხელშიაც იყო ფული. ყველაზე უფრო დიდი გეზირი ჩავიბოვდა ნახევარს, ე. ი. ხუთას ქისას. მეორე იქნებოდა ხაზინადარი, რომელიც ირგუნებდა ორას ორმოც-და-ათ ქისა-ოქროს, მესამე—ქარავანის უფროსი აიღებდა ას ოც-და-ხუთს, უკანასკნელი იქნებოდა მექაღვე, როდესაც ერგებოდა სამოც-და-ორ-ნახევარი ქისა. ამ რიგათ ხედვით, რა დიდილი გამოსაკრები ყოფილა, თუ ფული სად წავიდა.

ფაშის დამშვიდებულ და დალაკებით ლაპარაკის დროს სულთანი ხმას არ იღებდა. გეგონებოდათ, ვინც იცოდა ამისი ხასიათი, რომ თავს იმაგრებს—

განცხადება

ერთბაშთი გაანჩხლდება და ყველას თავ-ზარს დას-
ცემსო, მაგრამ ასე არ მოხდა. ზოგჯერ სულ უბ-
რალო საქმეზე გაანჩხლდებოდა, თავს ეერ შვიმაგ-
რებდა და როდესაც მართლა დიდათ საწყენი და
საშფოთო რამე ვადახდებოდა თავს, გაშრებოდა და
ცივით მოჰყვებოდა ლაპარაკს.

—კარგი, ალი, შენ მაინც კაი ვეოპარი ყო-
ფილბარ, ჩემი ერთგული მოსამსახურე და კაი გუ-
ლის კაცი, გეტყობა ტყუილის თქმა არ იცია. მე შენ
არ დაგივიწყებ და წართმეულ ხარისხსაც დაგიბრუ-
ნებ. რაც შეეხება საძაველ იბრაგისმ, რომელიც
თავი-და-თავი ქურდი ყოფილა, მეც საქციელს არ შე-
ვარჩენ და ძვირათ დავუსვამ ჩემ ლალატს. მე ვაჩე-
ვებ იმას, თუ სელიმ ფაშა რას უზამს იმ დიდ ვე-
ზარს, რომელიც ვაბედავს და გაქურდავს თავის სულ-
თანს. შენ მიხვალ, ჩემო ალი, მასთან საღამო ქაშზე
ლოკის წინეთ და მისცემ ჩემ მაგიურათ ამ წითელ
აბრეშუმის ზონარს, რისთვისაც ვუზახენი მაგას თი-
თან ვაბეგებს. ვასწი.

ალი ფაშა ვაყეთლდა; თავის სიცოცხლეში
პირველათ ხმობდა ასე ცივით წარმოთქმული სასჯე-
ლი, რომლის ამსრულებელი თითონ უნდა ყოფი-
ლიყო.

პირდაპირ, ხმალ-და-ხმალ მისელა მტერთან,
რომელსაც შეუძლია შენთან ბრძოლა, ან შეიარა-
ღებულ მეომართან შეიარაღებული მისელა, ფაშას
დროს ვატარებდა და ხუმრობათ მიიჩნდა, მაგრამ ამ
აბრეშუმის პატარა ზონარით კაცის მოკლეა, მის ჯა-
ლათით ვახდამა სულს უხუთავდა, აშფოთებდა ამ
გულახდილს, მართალ მეომარს.

რას ვააქვობდა, ბრძანება ვაიცა და უნდა სი-
სრულეში მოყვანილიყო, რადგან სელიმ ფაშას არ
უყვარდა არც ბევრი ლაპარაკი და არც ურჩობა.
გულადი მეომარი ჩაფიქრებული გამოვიდა სასახლი-
დან და არ იცოდა, როგორ აესრულებინა ეს მძიმე
მონღობრობა.

(შეჰკვი იქნება)

შეადრების ვასწორება.

ჩვენი ვახეთის მე-15-ტე №-ში „განდევლის“
ლექსის მეხუთე სტრიქონში კორექტურული შეც-
დამაა. დაბეჭდილია: „გულს ტალათ ვაქცეე, სულს
კვრათ“; უნდა იყოს: „გულს ტალათ ვიქცეე, სულს
კვესათ“.

რედაქტორ-გამომცემელი ან. თ.-წერკოლისა.

ქ. ქუთაისი.

პირას, 3 ნოემბერს 1896 წ.

ქართული ღრამატურული საზოგადოების დასისაგან
ქნ. ბ. ავალიშვილის და ბ. კოტე ყიფიანის მონაწი-
ლეობით წარმოდგენილი იქნება:

I

სამედიკალო

ღრამა 5 მოქმედ. და 7 სურათთ დ. კრისთავის.
მონაწილეობას მიიღებენ: ქ.ქ. ავალიშვილისა, ჩხეი-
ძისა, ჩერქეზიშვილისა ბ.ბ. ყიფიანი, სეიფიანიძე, შა-
თირიშვილი, თუთბურიძე, ბალანჩივაძე, ნემო, გი-
ორვაძე, თამაზიშვილი და სხვანი.

—
ოთხშაბათს, 6 ნოემბერს

ქ. ვაბუნი-ცაგარლის ე. აბაშიძის და ქ. ყიფიანის მო-
წილეობით წარმოდგენილი იქნება:

ხათაბალა

გომედა 4 მოქმედ. და 6 სურათთ მ. ნ. სენდგვანცისა
მონაწილეობას მიიღებენ: ქ.ქ. ვაბუნი-ცაგარლისა,
ვამერელიძისა, ჩერქეზიშვილისა, ივანიძისა, ბ.ბ. ყი-
ფიანი აბაშიძე, მარჯანიშვილი, თამაზიშვილი და სხვ.

—
პირას 10 ნოემბერს

ქ. ყიფიანის მონაწილეობით წარმოდგენილი იქნება.

ქან-ბოღრი

გომედა 4 მოქმედებათ ფანტეულიდან.

მონაწილეობას მიიღებენ: ქ. ჩხეიძისა, ივანიძისა, ჩერ-
ქეზიშვილისა, ბ.ბ. ყიფიანი მარჯანიშვილი, ნემო,
ბალანჩივაძე, თუთბურიძე, თამაზიშვილი და სხვანი.

ბედილების ფასი ჩვეულებრივია

დასაწყისი ყველა წარმოდგენსა 8 საათზე

ჩვეთარი. ვ. ს. ალექსეი-ქუხუხიძისა.

ექიმი გ. ი. ბაღრიძე

მიიღებს ავთოყოფებს შუადღის 12 საათიდან 3 სათამდე. კირპირის ქუჩა სიმონოვის შესახვევში სახლი არაქელოვისა.

„აღმოსავლეთის მაღაზია“

პატივი მაქვს ვაუწყო საზოგადოებას, რომ მე ვაუღლებ „აღმოსავლეთის მაღაზია“ რომელიც განსაკუთრებით ეკუთვნის გავსის, აბონის და საზოგადოთ აღმოსავლეთის საუფროვოთ დაწესებულ ნაწარმოებთ. თბილისში ლორის-მელიქოვის ქუჩა სემინარიის პირდაპირ № 4.

გ. ი. ბაღრიძე.

მართა ბაღრიძე-მისიძე ამხანაგობის „შუაპაშაღის“ დროებითი მმართველი ამ უხადებს, რომ 10 გორგობისთვის, დილის 11-ს საათზე, დანიშნულა ქართულ თეატრის დარბაზში, ამხანაგობის წევრთა საერთო საგანგებო კრება ამ ამხანაგობის საქმეთა მდგომარეობის მოსახსენებლათ და გამგეობისა და კანტროლის წევრთა აპარჩევათ.

(2—1)

ქობის ექიმი

ვ. ი. ქიქინაძე

ნიკოლოზის ქუჩა, № 21, სახლი, ე. სავინავისა, სადაც „ივერიის“ რედაქციაა.

საკომერსიო პურსები

ქალებისა და ვაჟებისათვის (წელი შეთვისებულა)

კურსების დანიშნულება ის არის, რომ სპეციალური საკომერციო განათლება შესძინოს მსურველთ, როგორც ქალებს, ისე ვაჟებს და მოამზადოს ვარჯიშობის შემწეობით ანგარიშის დახელოვნებით მკოდნენი.

სწავლის გათვებას შემდეგ ატესტატები ეძლევათ. 1896—97 სამოსწავლო წელს შემდეგი სავნები იქნება სასწავლებელი: 1) საკომერციო ეკონომია, 2) საკომერციო არითმეტიკა, 3) პუნგატურა მარტივი, ორცეცო და საბაკო, 4) არითმეტიკა საანგარიშო იოთხთა, 5) საკომერციო მწერ-მოწერა, 6) სავაჭრო და სათამაშო წესდგინა, 7) მწერულ-წერა და წერა გაცრული და შნოანი (исправление дурного почерка).

სწავლა დაიწყება 16 სექტემბრიდან, ახლათ შემომსულელთა მიღება დაიწყება 2 სექტემბრიდან. ყოველ დღე დილის 10 საათიდან თერთმეტამდე და საღამოს 4 საათიდან 8 სათამდე, კურსების სადგომში, სახლი აკლასნდრე ფრიდონოვისა № 9, სერგიევისა და ნაიორის ქუჩასზე, ავთიანის პირდაპირ.

პროგრამები და წესები კურსებისა უსსეილოთ შეიძლება მიიღოს მსურველმა კურსების სადგომში და ძმათა წოციანოების საბაკო კანტორაში, სიონის ქუჩასზე.

ინც ქალაკ გარეშე ცხოვრებს, შეუძლია წერილით მიმართოს კურსების დამარსებელს მ. მანუელანის, ტელიში.

(12—12)

Издается съ 1869 года
 Пробный № высыл. за 7 к. мар.
 Подпись, годъ назначается съ 1 ноября.

ПРИРОДА И ЛЮДИ

Журналы „ПРИРОДА И ЛЮДИ“ принадлежатъ чл-твѣнъ въ живомъ и развитомъ положеніи съ чудесами природы и подвизами человеку снато ума, въ разнѣхъ отъ аслахъ науки и промышленности; сообщаютъ въ общедоступной формѣ, точныя свѣдѣнія о всѣхъ замѣчательныхъ открытияхъ и изобрѣтеніяхъ; раскрываютъ прошлое человечества и расцвѣтъ и будущіе пути прогресса людей; наконецъ, служатъ обменнѣнныиъ и расцвѣтъ современной жизни.

52 **5** **12** **5**
 ЕЖЕВЪ ДѢЛЕНІЕХЪ ИЛЛЮСТР. помера по 46 стр. журнала форт. ПОДПИСНА ЦѢНА.
 ПОДПИСНА ПРИНИМАЕТСЯ въ РЕДАКЦІИ ЖУРНАЛА
 БЕЗЪ ДОСТАВКИ, съ доставкою и пересылкою по Россіи П. Е. С. Т. въ рублѣи.
 Издаются П. Соловьевъ, Редакторъ С. Гриваевъ.
 С.-Петербургъ. Стрѣланная, № 12, собствен. до иб.